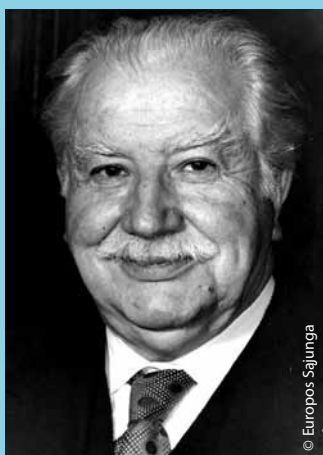

Žozefas Bešas. Kaip maža šalis gali atlikti svarbų vaidmenį vykstant Europos integracijai

Žozefas Bešas
(Joseph Bech) 1887- 1975 m.

Žozefas Bešas buvo Liuksemburgo politikas, 6-ojo dešimtmečio pradžioje padėjęs įsteigti Europos anglių ir plieno bendriją, ir vienas pagrindinių Europos integracijos pradininkų vėliau 6-ajame dešimtmetyje.

1955 m. birželio mėn. Mesinos konferencija, praskynusi kelių Europos ekonominei bendrijai, buvo surengta remiantis bendru Beniliukso šalių memorandumu.

Tai, ką patyrė per du pasaulinius karus gyvendamas Liuksemburge, Ž. Bešą privertė suprasti, kokia bejėgė gali būti tokia maža valstybė, izoliuota tarp dviejų galingų kaimynų. Tai padėjo jam suvokti, koks svarbus yra internacionalizmas ir valstybių bendradarbiavimas kuriant tvirtą ir klestinčią Europą. Jis padėjo sukurti Beniliukso sąjungą tarp Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo ir ši patirtis labai pravertė kuriant Europos institucijas. Šios trijų nedidelių valstybių sąjungos kūrimo procesas nuo tada laikomas pačios Europos Sąjungos prototipu.

Ankstyvieji gyvenimo metai ir politinė karjera

Žozefas Bešas gimė 1887 m. vasario 17 d. Dykirche (Liuksemburgas). Jis studijavo teisę Fribūre (Šveicarija) ir Paryžiuje (Prancūzija). 1914 m. baigęs studijas, pradėjo verstis teisininko praktika ir tais pačiais metais buvo išrinktas į Liuksemburgo Deputatų Rūmus kaip tik ką įkurtos Krikščionių partijos atstovas.

1921 m. Ž. Bešas tapo vidaus reikalų ir švietimo ministru. 1926 m. jis tapo ministru pirmininku ir užsienio reikalų ir žemės ūkio ministru. 1926–1936 m. jam einant ministro pirmininko pareigas, kilo pasaulinė finansų krizė. Ž. Bešas suprato didžiulę eksporto svarbą šalies ekonomikai. Pagrindinė Liuksemburgo prekybos partnerė buvo Vokietija, taigi šalis labai priklausė nuo savo kaimynės. Todėl Ž. Bešas pabandė kuo labiau apriboti ekonominę Liuksemburgo priklausomybę nuo Vokietijos. Būtent tada, kai pabandė išplėsti Liuksemburgo plieno pramonės rinkas, jis pirmą kartą susitarė

dėl glaudesnio ekonominio bendradarbiavimo ir muitų sąjungos su Belgija, o vėliau – su Nyderlandais. Šios svarbios pastangos padėjo per Antrąjį pasaulinį karą įkurti Beniliukso sąjungą.

Antrasis pasaulinis karas

1940 m. gegužės 10 d. nacistinei Vokietijai įsiveržus į Liuksemburgą, Ž. Bešas kartu su keliais kitais ministrais ir valstybės vadove didžiąja hercogiene Šarlote (Charlotte) buvo priverstas išvykti iš šalies ir Londone sudarė vyriausybę emigracijoje. 1944 m. Beniliukso sutartį jis pasirašė kaip užsienio reikalų ministras. Jo patirtis, įgyta kuriant ekonominę sąjungą, regione skatinančią laisvą darbininkų, kapitalo, paslaugų ir prekių judėjimą, vėliau buvo naudinga steigiant Europos ekonominę bendriją.

Ž. Bešas per visą savo karjerą nepamiršo Pirmojo pasaulinio karo išgyvenimų ir krizės, kilusios, kai Liuksemburgui grėsė pavojus būti sunaikintam savo kaimynų. Šis bejėgiškumo jausmas paskatino jį remti ryžtingą internacionalizmą.

Taigi Antrojo pasaulinio karo metais ir karui pasibaigus jis atstovavo Liuksemburgui visose daugiašalėse derybose ir ragino savo tėvynainius pritarti Didžiosios Hercogystės stojimui į kuriamas tarptautines organizacijas: 1944 m. – į Beniliuską, 1946 m. – į Jungtines Tautas ir 1949 m. – į NATO.

Europos anglių ir plieno bendrija

1950 m. gegužės 9 d. Ž. Bešas buvo Liuksemburgo užsienio reikalų ministras. Suvokdamas, kad jo šaliai būtina suvienyti savo kaimynus ekonomiais ir politiniais susitarimais, jis karštai pritarė tą dieną savo kolegos iš Prancūzijos Roberto Šumano (Robert Schuman) pateiktam pasiūlymui įsteigti Europos anglių ir plieno bendriją. Jis žinojo, kad dėl to Liuksemburgui atsivers naujos galimybės ir šaliai bus užtikrinta vieta ir balsas Europoje. Liuksemburgo pozicijos Europoje buvo dar labiau sustiprintos, kai jam pavyko pasiekti, kad Anglių ir plieno bendrijos Vyriausiosios valdybos būstinė būtų įkurta Liuksemburge.

Vėliau Ž. Bešas palaikė planus įsteigti Europos gynybos bendriją. 1954 m. Prancūzija šiuos planus atmetė, tačiau tai toli gražu nebuvo Europos integracijos pabaiga.

Mesinos konferencija

1955 m. birželio 1–3 d. Žozefas Bešas pirmininkavo Mesinos konferencijai, po kurios vėliau buvo pasirašyta Romos sutartis, kuria įsteigta Europos ekonominė bendrija. Šioje konferencijoje daugiausia dėmesio skirta trijų Beniliukso šalių, taip pat Žozefo Bešo, kaip Liuksemburgo atstovo, pateiktam memorandumui. Memorandume buvo suderinti Prancūzijos ir Nyderlandų planai, kuriuose siūlyta imtis naujos veiklos transporto ir energijos, ypač branduolinės energijos, srityse ir sukurti bendrąją rinką; daug

dėmesio skirta būtinybei sukurti bendrą valdžios instituciją, kuri turėtų realią valdžią. Remdamiesi patirtimi, įgyta kuriant Beniliuską ir Anglių ir plieno bendriją, trys užsienio reikalų ministrai pasiūlė planą, kuriame papildomai išplėtota Nyderlandų ministro Johano Vilemo Bejeno (Johan Willem Beyen) iškelta idėja, – jis rekomendavo plėtoti ekonominį bendradarbiavimą kaip būdą suvienyti Europą. Remiantis šia Spako ataskaita, taip pavadinta ją parengusio komitetui pirmininkavusio Belgijos ministro P. H. Spako (Paul Henri Spaak) vardu, buvo organizuota tarpvyriausybinių konferencija, kurioje buvo parengtos sutartys dėl bendrosios rinkos ir bendradarbiavimo atominės energijos srityje – šios sutartys pasirašytos 1957 m. kovo 25 d. Romoje.

1959 m. Ž. Bešas atsisakė užsienio reikalų ministro pareigų, kurias ėjo nuo 1929 m. 1959–1964 m. jis pirmininkavo Atstovų Rūmams, o sulaukęs 77 metų pasitraukė iš politinio gyvenimo. Jis mirė po 11 metų – 1975 m. Dėl jo vaidmens vienijant Europą šiandien jį laikome vienu iš Europos Sąjungos steigėjų. Jis įrodė, kad tokia nedidelė šalis kaip Liuksemburgas gali atlikti svarbų vaidmenį tarptautinėje arenoje.

Ž. Bešas su filmavimo aparatu 1955 m. Mesinos konferencijoje mėgaujasi poilsio akimirka.